

Neviditelní hrdinové mezi námi

Počátkem února nečekaně zemřel profesor češtiny z našeho gymnázia, před dvěma týdny jsem mu byla na pohřbu. Přijela jsem kvůli tomu ranním berlínským rychlíkem do Prahy, převlékla se do toho nejtruchlivějšího, co jsem doma našla, a vydala nejdřív vlakem a poté pěšky přes několik luk a kopců do vsi, kde se pohřeb konal. V malém kostelíku bylo plno k prasknutí, v lavicích seděli rodinní příslušníci a každou zbylou možnou škvíru zabírali bývalí studenti, tedy i já. Z kůru zpívali oktaváni, jeho poslední třída. Všichni ho milovali. On sám by se při pohledu na takovou maškarádu zorganizovanou jen kvůli němu nejspíš zaraženě podrbal na hlavě a navrhl by něco skromnějšího, třeba by nás všechny pozval na pivo v hospodě za kopcem.

Ale nemylte se, nepíšu tady žádný nekrolog, ačkoli se to tak doposud mohlo zdát. Zamýšlím se pouze nevinně pod dojmem nedávno uplynulých událostí, jak se přítomnost může lehko stát nepřítomností a jak takové jedno neúnavné zapálení pro věc, kterým tento profesor oplýval, mohlo zažehnout tolik dalších drobných plamínků ve všech, kdo ho poznali. Ostatně, ten plamínek ve mně teď, když píšu, žhne na plné obrátky. Píšu vlastně díky němu, teď dokonce o něm a pro něj, a taky proto, že mě tehdy na maturitním večíрку s naléhavostí v hlase nechal slíbit, že budu rozhodně psát dál.

Jeho hodiny byly nezapomenutelné. Vzpomínám si, že poezii jsme vždy četli společně pod rozsvícenou lampičkou a se zataženými závěsy. Každý přečetl třeba strofu a pak byl povinen přečtený úsek interpretovat, což byla vždy neobyčejná podívaná. Pan profesor nikdy nebral zřetel na to, jak dlouho komu takový úkol trval, na poezii bylo vždycky času dost. Když se pak nakonec onen někdo přece vymáčknul, nesetkal se nikdy s odsudky ani s posměchem za svůj názor, naopak, tvůrčí iniciativě se pod světlem lampičky meze nekladly. Vždy jsem se na tyto klidné chvíle těšila, a myslím, že o to přesně šlo. Poezie se totiž dnes na středních školách téměř neučí, podle komparatisty Josefa Hrdličky v rozhovoru pro časopis Svět literatury totiž učitelé často ani neví, jak vůbec zahrnout básně do výuky, čemuž se nelze divit. Koneckonců; poezie je značně abstraktní disciplína. Když se to však podaří, je ale právě jejím prostřednictvím možné studentovi zprostředkovat něco, co v žádných osnovách nestojí: Hlubokou reflexi sebe sama, rozvoj fantazie a obrazotvornosti či tolik potřebnou chvíli oddechu od přívalu podnětů a informací, který je součástí našeho každodenního života. Myslím, že hodiny poezie se tak mohly velmi pravděpodobně podílet na tom, jak my, kdož jsme je tehdy na gymnáziu absolvovali, vnímáme dnes svět okolo sebe. S krásnou básní je totiž i svět okolo krásnější.

Vedle poezie jsme se ale s obdobnou pečlivostí věnovali i dalším oblastem, které, jak už je možná zřejmé, taktéž nespádaly do běžného harmonogramu výuky českého jazyka. Jednou z nich bylo výtvarné umění. Na hodinách pan profesor nechával kolovat odrbané výtisky časopisů o umění, které už musely zažít minimálně tři

generace studentstva. Promítal nám na tabuli obrazy, které zrovna shledal relevantními pro výuku, a nechával nás nořit se do hlubin možných významů a interpretací. Mnozí reptali, když obdivování obrazu zabralo příliš velkou část hodiny na úkor rozborů maturitní četby, ale jakkoli se takový postup mohl jevit jako plýtvání časem, já se opět domnívám, že tato zdánlivě nadbytečná součást výuky měla mnohem dalekosáhlejší pozitivní dopady, než bylo na první pohled patrné. Kontakt s výtvarným uměním je totiž prostředkem, jak rozvíjet abstraktní vnímání, ojedinělý pohled do vlastního nitra a v neposlední řadě v souvislosti s výukou také náhled na historické epochy ze specifické vizuální perspektivy vlastní malířské tvorby, se kterou se dnes zpravidla příliš často do kontaktu nedostáváme.

Zbývá otázka, jak jsme se přes všechny ty hodiny promarněné kocháním se vším tím uměním dostali k oblastem, které se před maturitní komisí opravdu počítaly? Tedy ke gramatice, větné syntaxi či literárním epochám? Inu, nějak jsme to zvládli.

Odmaturovali jsme, naposledy si se všemi potřásli rukou a rozutekli se do světa.

Bohužel sice musím přiznat, že druhy vět vedlejších si dnes už nepamatuji a Ruchovce ani Lumírovce už vyjmenovat nezvládnu, ale myslím, že to nejdůležitější z hodin češtiny ve mně zůstalo. Nejen ve mně, ale i ve všech studentech, kteří jeho učebnou prošli, zanechal totiž pan profesor něco výjimečného; cit pro krásu. V jeho hodinách totiž nešlo o splnění úkolu, nešlo o pouhý výklad látky. Trpělivě nás celé ty roky učil, jak vnímat to krásné, co je skryto kolem nás, jak dosáhnout klidu v duši i v době, která spěchá vpřed mílovými kroky. Kochat se, dokud je čas. Jemu čas vypršel příliš brzy. Jeho neobyčejnou osobnost tak bohužel už další generace studentstva nepoznají, ale já myslím, že my, kdo jsme tu čest měli, na něj jen tak nezapomeneme.

Když v závěru pohřební ceremonie ukládali rakev do hrobu, náhle vysvitlo slunce a usilovně hřálo. Byl únor, slunce hřálo a všichni museli odložit těžké černé kabáty a truchlit pouze ve svetru. Hřálo a říkalo: Nezapomeňte hledat paprsek naděje i v těch nejtemnějších časech!